

Motion till riksdagen

1988/89:K502

av Bo Hammar m. fl. (vpk)

Översyn av justitiekanslersämbetet

Det har stormat rejält kring justitiekanslern under det gångna året. Många frågor har väckts i samband med justitiekanslerns olika utredningar med anknytning till den s.k. Ebbe Carlsson-affären. JK:s beslut att inkalla DN-journalisten Ann-Marie Åsheden till vittnesförhör och tvinga henne att avslöja källan till en tidningsartikel har också lett till en omfattande och upprörd debatt.

Frågan om justitiekanslerns roll i det svenska samhället är inte i första hand en personfråga. Viktigare är att granska de olika arbetsuppgifter som åvilar JK-ämbetet. Från många håll har anförts att justitiekanslern har alltför motstridiga arbetsuppgifter, vilket har lett till att allmänhetens förtroende för justitiekanslersämbetet allvarligt har rubbats.

JK skall bli vara regeringens advokat och försvara statens intressen i rättegångar. Samtidigt skall han utöva tillsyn över motpartens ombud, dvs advokaten. Han utövar också tillsyn över domaren som skall döma i samma mål. Dessa olika uppgifter förefaller minst sagt svårförenliga.

På samma sätt har JK motstridande roller i fråga om tryckfriheten. Han skall å ena sidan se till att de bestämmelser som finns i tryckfrihetsförordningen inte överskrids och vara åklagare i tryckfrihetsmål. Å andra sidan skall han tillse att myndigheterna följer bestämmelserna i TF och bli så vakt om meddelarskyddet. Svårigheterna med den dubbla rollen belystes i Åsheden-fallet.

I Åhmansson-affären försökte JK på en och samma gång uppträda som regeringens ombudsman, som regeringsutredare och som fristående ämbetsmannajurist. Det gick inte bra. (Aftonbladets ledarsida 4.12. 1988).

I debatten om JK-ämbetet har förre justitiekanslern Ingvar Gullnäs lagt fram ett förslag som baseras på hans egna erfarenheter. Gullnäs vill att man skall skilja på situationer där JK handlar i enlighet med den s.k. objektivitetsprincipen och de situationer där han agerar som regeringens advokat. Gullnäs föreslår därför att man delar upp ämbetet i två, en statsåklagare och en justitiekansler.

Förslaget är värt att prövas men det kan också finnas andra modeller. Olika möjliga alternativ bör omgående prövas. Därför förordar vi en översyn av JK:s arbetsuppgifter och organisation. Nuvarande ordning är uppenbarligen inte tillfredsställande i ett rättssamhälle.

Hemställan

Mot. 1988/89

K501

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen begär att regeringen låter göra en översyn av
JK-ämbetets uppgifter och organisation.

Stockholm den 19 januari 1989

Bo Hammar (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Elisabeth Persson (vpk)

Rolf L Nilsson (vpk)